

Mûsiki Muallim Mektebi (1924-1934)

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye eğitim tarihi için önemli diye ifade edilebilecek olan adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu adımlardan biri de müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum açmak olmuştur. 1924'te Ankara'da Mûsiki Muallim Mektebi adıyla açılan okul, Cumhuriyet döneminin ilk müzik öğretmeni yetiştiren müstakil kurumu olmuştur. Bu kurum, Atatürk'ün batı müziğinin ülke çapında geliştirilmesi isteğinin bir yansıması olarak görülebilir.

Mûsiki Muallim Mektebi, 1924 kasımında Ankara Cebeci'de bir evde 12 öğrenci ile eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Okul lise ve orta okullar ile öğretmen okullarına batı müziği üzerine eğitim verebilecek müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Okulun kurucu müdürlüğünü **Osman Zeki (Üngör)** üstlenmiş, öğretmen kadrosunu **Riyaset-i Cumhur Filarmonik Orkestrası**nın üyeleri oluşturmuştur. Okulda müdürlük görevini yerine getirecek kişinin batı müziğini bilmesi şart koşulmuştur. Ayrıca Müdüre, **Maarif Vekâleti** tarafından kendi kadrosunu seçmesine imkan tanınmıştır. Yalnız bu seçim Vekâletin onayıyla gerçekleştirilirdi.

Mûsiki Muallim Mektebi Türkiye Cumhuriyeti'ndeki diğer öğretmen yetiştiren kurumlar gibi yatılı ve ücretsiz bir okul olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmüştür. Okul sadece müzik öğretmeni yetiştirme görevini üstlenmemiş, **Atatürk**'ün isteği doğrultusunda 1930 yılı itibariyle cuma günleri ücretsiz halk konserleri verilmiş, aynı zamanda bir çeşit halk eğitim merkezi görevini yerine getirmiştir. Nitekim 1932'den itibaren halka serbest müzik dersleri verilmiş, piyano ve keman öğretilmiştir.

1934 yılında Millî Mûsiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu yayınlamıştır. Bu kanunla birlikte Mûsiki Muallim Mektebi kurulacak olan akademinin bünyesine dahil edilmiştir. Kanunun ön gördüğü gibi Ankara'da müzik eğitim ile alakalı bir akademi kurulmuştur. Bu akademi "Memlekette ilmî esaslar dahilinde millî Mûsikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak, sahne temsilinin her şubesinde ehliyetli unsurlar yetiştirmek, Mûsiki muallimi yetiştirmek" amacıyla açılmış ve Mûsiki Muallim Mektebi, Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası ve Temsil Şubelerinden oluşturulmuştur. Böylece Mûsiki Muallim Mektebi müzik öğretmeni yetiştirme görevini müstakil bir okul olarak değil, akademinin bir şubesi olarak yapmaya başlamıştır. Okul, 1937-38 ders döneminde ise Gazi Terbiye Enstitüsü'ne bağlanarak müzik öğretmeni yetiştiren bir bölüm olarak teşkilatlandırılmıştır.

Okulun işleyişinin belirlenmesi adına 1925 ve 1931 yılında birer talimatname çıkarılmıştır. 1928, 1932 yıllarında ise yürürlükte olan talimatnamelerde küçük değişikliklere gidilmiştir. Bu talimatnameler sayesinde okulun idari yapısı hakkında bilgilere ulaşılmak mümkündür.

Mûsiki Muallim Mektebinde dönem dönem küçük farklılıklar olsada genel itibariyle birbirine benzer şartlarda öğrenci kabulü gerçekleştirilmiştir. Okulun ilk dönemlerinde öğrencilerin 13 ile 17 yaş aralığında olması gerekmiştir. 1931 yılında bu şart 12 ile 14 yaş arası olarak düzenlenmiştir. Okul ilkokul mezunlarından öğrenci almıştır. Öğrenci olma ile ilgili diğer şartlara bakıldığında ise öğrencilerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının iyi olması, müziğe yeteneklerinin olması gerekmiştir. Bu şartlar okulun açılışından beri geçerliliği olan ve üzerinde değişiklik yapılmayan şartlardır. Okul kontenjanından daha fazla öğrencinin giriş sınavını kazanması halinde müzik aleti çalan öğrenciler tercih sebebi olmuştur. Fakat bu müzik aleti okulda öğretilen batı müziği ile alakalı olanlar ile sınırlı tutulmuştur.

1931 yılına kadar bir yılı hazırlık, üç yılı öğretim ve bir yılı staj dönemi olmak üzere eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Yeni kaydedilen öğrenciler ihzari denilen hazırlık sınıfına alınmış ve hazırlık sınıfında başarılı

olmaları neticesinde okulun öğrencisi olmaya hak kazanmışlardır. Okulun asıl eğitim-öğretim süresi ise öğretim ve staj dönemi olmak üzere dört yıl olarak planlanmıştır. 1931’de yürürlüğe konan talimatname ile birlikte eğitim-öğretim iki devreli olarak planlanmıştır. Devreler üçer yıllık olup okulun süresi altı yıla çıkarılmış, birinci devre orta, ikinci devre de meslek kısmını oluşturmuştur.

Mûsiki Muallim Mektebi müfredatında, mûsiki nazariyatı, armoni, kompozisyon, kontrpuan, mûsiki tarihi, mûsiki kıraati, vokal, Türkçe edebiyat, bediyat, umumi medeniyet tarihi, Türkiye medeniyeti tarihi, Türkiye coğrafyası, ruhiyat, fenn-i terbiye ve usul-i tedris, Fransızca, tabiat tetkiki, tatbiki hikmet ve kimya, ilmi ve tatbiki hesap ve hendese, umumi ve tatbiki hıfzıssıhha, vataniyat ve mesleki ahlak, terbiye-i bedeniye dersleri yer almıştır. 1931 yılında ise müfredata kızlar için nakış ve dikiş dersleri eklenmiş, hıfzıssıhha dersi kaldırılmıştır. Bazı derslerin de isimleri değiştirilmekle birlikte 1931 yılında, mûsiki nazariyatı, armoni, kompozisyon, kontrpuan, mûsiki tarihi, mûsiki kıraati, Türkçe ve edebiyat, ecnebi lisanı, tarih-coğrafya, yurt bilgisi, ruhiyat ve terbiye, ders tatbikatı, tabii ilimler, tatbikî fizik ve kimya, riyaziye, beden terbiyesi, kızlar için nakış ve dikiş, resim dersleri okutulmuştur. Ayrıca öğrencilerin keman, piyano, flüt ve viyolonselden birini çalmaları zorunlu tutulmuştur. 1931 yılı itibariyle ise keman çalınması zorunlu yapılmış, ikinci bir enstürümanın da öğretilbileceği kararlaştırılmıştır.

Okulun son yılı, “tatbikat” dönemi diye adlandırılan, öğrencilerin staj yaptığı sene olarak planlanmıştır. Öğrenciler staj döneminde “muallim muavini” unvanı ile kendi okullarının alt sınıflarında görev yapmışlardır. Ayrıca Bakanlığın uygun gördüğü diğer ilkokullarda da uygulama yapmalarına fırsat verilmiştir. 1931 yılında kendi okullarında staj yapma usulü kaldırılarak sadece Ankara merkezindeki okullara stajyer gönderilmesi uygun görülmüştür.

Öğrencilerin okullarından mezun olabilmeleri için sınıflarını geçmeleri ve stajdan başarılı olmaları gerekmiştir. Okulda başarı elde edemeyen öğrenciler ile ilgili 1925 ve 1931 yıllarında çıkarılan talimatnamelerde iki farklı uygulama ortaya konulmuştur. 1925 itibariyle üst sınıflara geçmeyi başaramayanların diğer öğretmen okullarına nakli gerçekleştirilmiştir. 1931 yılında okulun süresinin altı sene ve iki devreli olarak planlanması ile birlikte birinci sınıfta kalan öğrencilerin diğer öğretmen okullarına nakledilmelerinin kararı alınmıştır. Ara sınıftaki öğrencilerin ise iki sene üst üste kalmaları sorun teşkil etmiş, böyle bir durumun ortaya çıkması halinde, öğrencinin geleceği konusunda okulun öğretmenler kuruluna Vekâletin onayı alınarak karar verme yetkisi verilmiştir. Yetki öğrencilerin farklı öğretmen okullarına nakilleri veya ihraçları ile ilgiliydi.

Okuldan mezun olanlar on beş yıllık zorunlu hizmete tabi tutulmuşlardır. Okul yatılı ve parasız olduğu ve öğrencilerin masraflarını karşıladığı için devletin bu özverisine karşılık öğrencilerden böyle bir zorunluluk beklendiğini söylemek mümkündür. Nitekim zorunlu hizmetten kaçan veya okurken ilişigi kesilenler tazminatla yükümlü olmuşlardır. Tazminat için hukuki zeminin hazırlanması okula girenlerden alınan senetle sağlanmıştır.

Zafer TANGÜLÜ-Sabri BECERİKLİ

KAYNAKÇA

ALTUNYA, Niyazi (2006). **Gazi Eğitim Enstitüsü Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980)**, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara 2006.

BAYINDIR ULUSKAN, Seda, **Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2017.

Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943, Maarif Vekilliği, Maarif Matbaası, Ankara 1944.

Kararnameler, **Resmî Gazete**, 27 Teşrinisani 1932, s. 2078.

Kararnameler, **Resmî Gazete**, 28 Teşrinisani 1928, s. 6134.

Milli Mûsiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu, **Resmi Gazete**, 4 Temmuz 1934, s. 4090-4091.

Mûsiki Muallim Mektebi Talimatnamesi, **Resmi Gazete**, 8 Nisan 1931, s. 407-408.

Mûsiki Muallim Mektebi, Vatan Matbaası, İstanbul 1341.

ÖZDEN, Erhan, **Osmanlı Maârifi'nde Mûsikî**, Yayınlanmış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

ÖZTÜRK, Cemil, **Dünden Bugüne Türkiye'de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar**, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul 1998.

TANGÜLÜ, Zafer, BECERİKLİ, Sabri, "Mûsiki Muallim Mektebi (1924-1937)", **Asia Minor Studies**, C 8, S 2, 2020, s. 458-466.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/musiki-muallim-mektebi/?pdf=3456> adresinden erişilmiştir